

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านพื้นที่

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาในด้านบริบทของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
2. ศึกษาสถานการณ์การผลิตลำไยอบแห้งเนื้อสีทองของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
3. ศึกษาแนวคิด การจัดการในการผลิตลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง
4. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

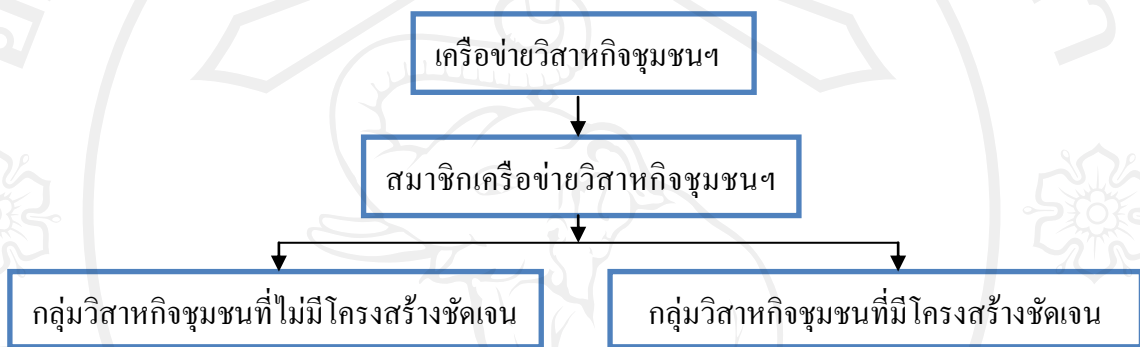
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง อำเภอเมืองลำพูน โดยแบ่งออก 2 กลุ่ม ตามลักษณะการแปรรูปของผู้ผลิต ได้แก่

1. กลุ่มผู้ผลิตแบบรายบุคคลหรือผู้ผลิตรายกลุ่มที่ไม่มีโครงสร้างชัดเจน คือ ผู้ผลิตที่มีเตาอบและจัดทำกรแปรรูปลำไยอบแห้งด้วยตนเอง โดยไม่มีโครงสร้างการบริหารงานแบบกลุ่มที่ชัดเจน มีสมาชิกทั้งหมด 31 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านริมร่อง กลุ่มแปรรูปลำไยอบแห้งเนื้อสีทองตราลุงทอง กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองบ้านใหม่เหมืองกวัก หมู่ 19 กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองเหมืองกวัก 1 กลุ่มลำไยเนื้อสีทองสันป่าเหียง 7 กลุ่มลำไยเนื้อสีทองสันป่าเหียง 8 กลุ่มลำไยเนื้อสีทองสันป่าเหียง 9 กลุ่มลำไยเนื้อสีทองสันป่าเหียง 10, กลุ่มลำไยเนื้อสีทองสันป่าเหียง 11 กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองกัวมั้น กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองริมร่องพัฒนา กลุ่มสันตติ์พัฒนาเนื้อสีทอง กลุ่มประยูรเนื้อสีทองบ้านสันป่าเหียง กลุ่มสายัญลำไยสีทองบ้านสันป่าเหียง กลุ่มรวมใจลำไยเนื้อสีทองบ้านสันป่าเหียง กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองบ้านเหล่า กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองเหมืองกวัก 2 กลุ่มลำไยสีทองสันตติ์ หมู่ 17 ต.มะเขือแจ้ กลุ่มลำไยอบแห้งริมร่อง 1 กลุ่มแปรรูปลำไยสีทองหนองหอย 52 กลุ่มนวัตกรรมลำไยผลิตพลังงานทดแทนแบบยั่งยืน กลุ่มแปรรูปลำไยเนื้อสีทองตราดาวทอง กลุ่มสิวรรณลำไยสีทอง กลุ่มอบลำไยเนื้อสีทองสันป่าเหียง 12 กลุ่มเกษตรกรทำลำไยเนื้อสีทองคอยชะม้อ กลุ่มผลิตภัณฑ์ลำไยตราออมทอง กลุ่มลำไยเนื้อสีทองเซตะวันหนองหมู กลุ่มรักษ์

เหมืองจี้ลำไยเนื้อสีทอง กลุ่มลำไยอบแห้งทั้งเปลือกและเนื้อสีทอง กลุ่มธุรกิจลำไยอบแห้งเนื้อสีทองแม่ฮ่องน้อย กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองแม่ฮ่องน้อย

2. กลุ่มผู้ผลิตแบบรวมกลุ่มหรือผู้ผลิตรายกลุ่มที่มีโครงสร้างชัดเจน คือ สมาชิกในแต่ละครัวเรือนจะมารวมกลุ่มกันเพื่อทำการแปรรูปลำไยอบแห้งมีทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลำไยเนื้อสีทองประดู่ป่าโชคดี, กลุ่มลำไยเนื้อสีทองและกลุ่มแปรรูปบ้านต้นผึ้ง โดยมีโครงสร้างการบริหารงานแบบกลุ่มที่ชัดเจน มีสมาชิกที่เป็นตัวแทนในการจดทะเบียนเครือข่ายฯ รวม 22 คน

ภาพที่ 2 โครงสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง

จากจำนวนสมาชิก 284 ราย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยมีการคิดคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างนี้ เหมาะสมกับขนาดจำนวนประชากร (Proportional Allocation) และใช้สูตรการคิดคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane เพื่อหาขนาดจำนวนตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้จำนวนตัวอย่าง 166 คน ซึ่งคิดเป็น 58 เปอร์เซ็นต์ของประชากรตัวอย่าง

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2} \quad n = \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง}$$

N = จำนวนประชากรที่จะทำการศึกษา
e = ความคลาดเคลื่อนที่กำหนดว่าให้มีระดับนัยสำคัญ ที่ 0.05

$$n = \frac{284}{1 + 284(0.05)^2} = 166$$

โดยแบ่งสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มผู้ผลิตรายกลุ่มที่ไม่มีโครงสร้างชัดเจนร้อยละ 70 จำนวน 116 ราย และกลุ่มผู้ผลิตรายกลุ่มที่มีโครงสร้างชัดเจนร้อยละ 30 จำนวน 50 ราย เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จากสมาชิกทั้งหมด 34 กลุ่มจำนวน 284 ราย ในพื้นที่ตำบลมะเขือแจ้ ตำบลอุโมงค์ ตำบลประจวบ และตำบลเหมืองจี้ แบ่งเป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างการดำเนินงานแปรรูปลำไยอบแห้งแบบกลุ่มที่ชัดเจน 3 กลุ่ม โดยอาศัยชื่อของคณะกรรมการกลุ่มในการขอกู้ยืมเงิน และสมาชิกผู้ผลิตรายกลุ่มที่ไม่มีโครงสร้างชัดเจนที่มีลักษณะการรวมกลุ่มกันแต่ไม่มีโครงสร้างการดำเนินงานแปรรูปลำไยอบแห้งแบบกลุ่มที่ชัดเจน 31 กลุ่ม อาศัยการรวมกลุ่มให้ครบจำนวนอย่างน้อย 7 คน เพื่อขอใช้สิทธิในการกู้ยืมเงิน ซึ่งมีรายชื่อกลุ่มดังต่อไปนี้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สมาชิกกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง อำเภอเมืองลำพูน

สมาชิกผู้ผลิตรายกลุ่ม ที่มีโครงสร้างการดำเนินงานชัดเจน	สมาชิกกลุ่ม (คน)	ทำเนียบสมาชิก (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. กลุ่มลำไยเนื้อสีทองประจวบโชคดี	12	8	50
2. กลุ่มลำไยเนื้อสีทอง หมู่ 8 ตำบลอุโมงค์	50	7	
3. กลุ่มลำไยสีทอง บ้านต้นผึ้ง	368	7	
สมาชิกผู้ผลิตรายกลุ่ม ที่ไม่มีโครงสร้างการดำเนินงานชัดเจน	สมาชิกกลุ่ม (คน)	ทำเนียบสมาชิก (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. กลุ่มแม่บ้านริมร่อง	8	8	116
2. กลุ่มแปรรูปลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง ทรายทอง	9	9	
3. กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองบ้านใหม่เหมืองกวั๊ก หมู่ 19	10	10	
4. กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองเหมืองกวั๊ก 1	10	10	
5. กลุ่มลำไยเนื้อสีทองสันป่าเหียง 7	10	10	
6. กลุ่มลำไยเนื้อสีทองสันป่าเหียง 8	11	11	
7. กลุ่มลำไยเนื้อสีทองสันป่าเหียง 9	10	10	
8. กลุ่มลำไยเนื้อสีทองสันป่าเหียง 10	7	7	
9. กลุ่มลำไยเนื้อสีทองสันป่าเหียง 11	11	11	
10. กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองกัวมื่น	7	7	
11. กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองริมร่องพัฒนา	7	7	
12. กลุ่มสายัญญาลำไยสีทองบ้านสันป่าเหียง	7	7	
13. กลุ่มประจวบเนื้อสีทองบ้านสันป่าเหียง	8	8	
14. กลุ่มสันต้นผึ้งพัฒนาเนื้อสีทอง	8	8	
15. กลุ่มรวมใจลำไยเนื้อสีทอง บ้านสันป่าเหียง	7	7	
16. กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองบ้านเหล่า	7	7	
17. กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองเหมืองกวั๊ก 2	8	8	
18. กลุ่มลำไยสีทองสันต้นผึ้ง หมู่ 17 ต.มะเขือแจ้	8	8	
19. กลุ่มอบลำไยเนื้อสีทองสันป่าเหียง 12	8	8	

ตารางที่ 2 สมาชิกกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง อำเภอเมืองลำพูน (ต่อ)

สมาชิกผู้ผลิตรายกลุ่ม ที่มีโครงสร้างการดำเนินงานชัดเจน	สมาชิกกลุ่ม (คน)	ทำเนียบสมาชิก (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
20. กลุ่มแปรรูปลำไยสีทองหนองหอย 52	10	10	
21. กลุ่มนวัตกรรมลำไยผลิตพลังงานทดแทนแบบยั่งยืน	10	10	
22. กลุ่มแปรรูปลำไยเนื้อสีทองตราดาวทองP	7	7	
23. กลุ่มสีวรรณลำไยสีทอง	7	7	
24. กลุ่มลำไยอบแห้งริมร่อง 1	8	8	
25. กลุ่มเกษตรกรทำลำไยเนื้อสีทองคอกขะม้อ	8	8	
26. กลุ่มผลิตภัณฑ์ลำไยตราอมทอง	11	11	
27. กลุ่มลำไยเนื้อสีทองเขตนวนหนองหมู	8	8	
28. กลุ่มลำไยอบแห้งเนื้อสีทองแม่ร่องน้อย	10	10	
29. กลุ่มลำไยอบแห้งทั้งเปลือกและเนื้อสีทอง	7	7	
30. กลุ่มธุรกิจลำไยอบแห้งเนื้อสีทองแม่ร่องน้อย	7	7	
31. กลุ่มรักษามือเมืองจี้ลำไยเนื้อสีทอง	8	8	
รวม	284	284	166

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะคำถามปลายปิด (Close-ended question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended question) คำถามบางหัวข้อของผู้ผลิตรายกลุ่มที่มีโครงสร้างชัดเจน อาจมีการใช้กลุ่มตัวอย่างเพียง 3 ราย (เฉพาะประธานกลุ่ม) ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มโดยตรง ได้แก่ การกู้ยืมเงิน การจัดการแปรรูปลำไยและการจำหน่ายผลผลิต ส่วนหัวข้อคำถามอื่นๆ ยังคงใช้กลุ่มตัวอย่าง 50 ราย และผู้ผลิตรายกลุ่มที่ไม่มีโครงสร้างชัดเจนใช้กลุ่มตัวอย่าง 116 ราย โดยคำถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม

ตอนที่ 2 ข้อมูลทางด้านการจัดการแปรรูปลำไย โดยให้กรอกข้อมูลและเทคนิคในการจัดการแปรรูปลำไย ในส่วนของข้อมูลทางด้านการจัดการแปรรูปลำไย แบบรายกลุ่มจะสอบถามข้อมูลจากหัวหน้ากลุ่มของทั้ง 3 กลุ่มโดยใช้แบบสอบถามและเน้นการสัมภาษณ์เป็นหลัก เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการบริหารจัดการภายในกลุ่ม ที่ได้มีการกระจายงานให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม ส่วนรายบุคคลหรือผู้ผลิตรายกลุ่มที่ไม่มีโครงสร้างชัดเจนมีการเก็บข้อมูลทางด้านการจัดการแปรรูปลำไยของผู้ผลิตทุกราย

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการควบคุมคุณภาพเพื่อให้ได้มาตรฐานอย. โดยให้แสดงความคิดเห็นว่าแต่ละประเด็นของการควบคุมคุณภาพ ว่าปฏิบัติงานได้ในระดับใด ซึ่ง เดิมศักดิ์ (2552) ได้ใช้เกณฑ์การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ ดังนี้

ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ	(ดี)	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
ปฏิบัติบ้างเป็นบางครั้ง	(ปานกลาง)	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
ไม่ได้ปฏิบัติ	(ต้องปรับปรุง)	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

นอกจากนี้ เดิมศักดิ์ (2552) ได้กล่าวถึงการแปลความหมายจากระดับคะแนนความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง นำมาจัดกลุ่มโดยมีอันตรภาคชั้นเท่ากัน

$$\begin{aligned}
 \text{จากสูตร อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าพิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{3 - 1}{3} \\
 \text{อันตรภาคชั้น} &= 0.66
 \end{aligned}$$

ดังนั้น ในการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยความถี่ระดับความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง สามารถจัดได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.00	ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ	(ดี)
คะแนนเฉลี่ย	1.67 – 2.33	ปฏิบัติบ้างเป็นบางครั้ง	(ปานกลาง)
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.66	ไม่ได้ปฏิบัติ	(ต้องปรับปรุง)

ตอนที่ 4 ข้อมูลการส่งเสริมและสนับสนุนการแปรรูปลำไย โดยการตอบข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้และเทคโนโลยี การศึกษาดูงานและเรื่องที่ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุน

ตอนที่ 5 ข้อมูลปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการแปรรูปลำไย เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด โดยให้สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยสีทองแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง

แหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างรายบุคคล และการประชุมกลุ่มย่อยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยอบแห้ง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง อำเภอเมืองลำพูน องค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งข้อมูลที่ได้แก่ ข้อมูลด้านการผลิตทางการเกษตร ข้อมูลด้านประชากร ทรัพยากรที่ใช้เกี่ยวข้องในการผลิต กระบวนการผลิตของกลุ่ม และข้อมูลการจัดเตรียมสถานที่ผลิตรวมถึงการขออนุญาตผลิตอาหาร เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยเจาะจงศึกษาการจัดการของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยอบแห้งสีทองเพื่อให้ได้มาตรฐาน อย. และเงื่อนไขการได้รับรองมาตรฐาน อย. ของสมาชิกในเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง ซึ่งถึงเห็นถึงปัญหาของการแปรรูปลำไยที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานและต้องการยกระดับการแปรรูปลำไยเพื่อการส่งออกซึ่งสามารถแยกการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสถานการณ์การแปรรูปลำไยอบแห้งของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ซึ่งข้อมูลประกอบด้วยความเป็นมา การพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลง กำลังในการผลิตและการจำหน่าย รวมถึงหลักเกณฑ์การผลิตที่ได้คุณภาพมาตรฐานของสำนักงานสาธารณสุข ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง การประชุมกลุ่มและ การทบทวนเอกสารการดำเนินงานจากปีที่ผ่านมา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการจัดการแปรรูปลำไยอบแห้ง เพื่อให้ได้มาตรฐานอาหารและยา (อย.) ของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยโดยการวิเคราะห์ทุน 5 ด้าน ประกอบด้วยทุนมนุษย์ได้แก่ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ แรงงาน เทคโนโลยี การแปรรูปและสุขภาพ ทุนทางสังคม ได้แก่ เครือข่าย สมาชิกกลุ่ม ความสัมพันธ์หรือความเชื่อถือ และการตอบแทน ทุนการเงิน ได้แก่ เงินหมุนเวียนและเงินสะสมที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ ทุนกายภาพ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน ถนน ไฟฟ้า โทรศัพท์ ตลาด และเครื่องมือ ทุนธรรมชาติ ได้แก่ ที่ดิน แหล่งน้ำ และโรงเรือน ที่สมาชิกกลุ่มตัวอย่างนำมาลงทุนและเพื่อให้ได้มาตรฐานอาหารและยา (อย.)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการแปรรูปลำยอบแห้งของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการสังเกตการณ์ในการประชุม การสัมภาษณ์ และการประชุมเครือข่ายฯ โดยมีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด (SWOT) ของสมาชิกเครือข่าย

นอกจากนี้การวิจัยยังได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ชัดเจน

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554 – มีนาคม พ.ศ. 2555

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved